

ICL-trip: Rome, we komen!

Winnaars Greenkeeper of the Year en Fieldmanager of the Year 2020 en 2021
gebroederlijk op reis

Het is inmiddels een gevestigde traditie. Ieder jaar neemt ICL Specialty Fertilizers de winnaar van de Greenkeeper en de Fieldmanager of the Year-award mee op een studiereis. Dit jaar was de bestemming Rome, meer in het bijzonder Ryder Cup-golfbaan Marco Simone en het Stadio Olimpico, thuisbasis van AS Roma en SS Lazio.

Auteur: Hein van Iersel

De trip had een lange voorbereidingstijd. Vorig jaar werd verschillende keren een begin gemaakt met de organisatie van de trip, maar uiteindelijk werd die iedere keer afgeblazen. Door corona was het te ongewis of we überhaupt welkom zouden zijn. Inmiddels is de situatie rondom corona wat genormaliseerd, rustig genoeg in ieder geval om de planning weer op te pakken. Een aardige bijkomstigheid daarbij was dat zowel de winnaars van 2020 als van 2021 hun koffers mochten pakken. Dat bracht het aantal reizigers op een totaal van zeven: naast Jaap Verhagen en Nico van Eerden als winnende fieldmanager van respectievelijk 2020 en 2021 en Tom Maddison en Ben Hooper als winnende greenkeeper van vorig jaar en dit jaar, ook nog Bart van Kollenburg van de Nederlandse ICL-distributeur voor turf Vos Capelle en verder Erik van Wijhe van ICL en ondergetekende.

Transitie

In de klimaatzone waarin Rome ligt, is fieldmanagement en greenkeeping principieel anders dan in het veel koelere zeeklimaat van West-Europa. Waar wij Engels raaigras kennen als dominante grassoort voor zowel golf als sport, moeten Italiaanse groundsman altijd op twee borden schaken. In de winter en het voorjaar doet Engels raaigras het prima, maar in de zomer, met temperaturen dik boven de veertig graden, is het een vast gegeven dat het Engels raaigras de geest geeft, of in het beste geval geen goed speeloppervlakte geeft. De strategie die hiervoor ontwikkeld is, bestaat uit een combinatie van zogenaamde *warm-season grasses* zoals bermudagrass, *Zoysia* en *Paspalum*. Deze grassen worden gecombineerd met snelgroeiende *cool-season grasses*, waarvan Engels raaigras zoals gezegd de belangrijkste is. Omdat deze *cool-season grasses* in de hete zomer vaak compleet afsterven, moeten ze ieder jaar opnieuw worden geïntroduceerd. In september,

5 min. leestijd

als de *warm-season grasses* aan vitaliteit verliezen en in winterrust gaan, wordt de grasmat doorgezaaid met Engels raaigras. Dat laatste is een precair proces, of, zoals een van de fieldmanagers van *Stadio Olimpico* opmerkte: 'De nazomer is onze slechtste periode. Het bermudagrass is dan aan het verdwijnen, terwijl het Engels raaigras nog in opkomst is.'

Marco Simone

De bestemmingen die Erik van Wijhe van ICL voor ons uitgekozen had, waren top of the bill. De studiereis begon met golfbaan Marco Simone, een baan die eigendom is van de familie Biagiotti van het bekende parfum- en modemerken Laura Biagiotti. Lavinia Biagiotti heeft een aantal jaren geleden de tender gewonnen voor het hosten van de Ryder Cup van 2023. Een opmerkelijke keuze, want hoewel Marco Simone ontegenzeggelijk een bijzonder mooie golfbaan is, is die nog volop in transitie. Tot een paar jaar geleden telde de baan twee

Winnaar 2021 en 2020 Nico van Eerden en Jaap Verhagen.

maal achttien holes. De baan is echter helemaal opnieuw gemodelleerd en heeft nu nog 'slechts' achttien holes, en dat voor een oppervlakte van ongeveer 150 hectare.

De nazomer is onze slechtste periode. Het bermudagrass is dan aan het verdwijnen, terwijl het Engels raaigras nog in opkomst is

Ben Hooper en Tom Maddison

Op de baan werden wij welkom geheten door superintendent Lara Arias, die sinds 2020 op de baan werkzaam is. Arias is samen met haar man Alejandro Reyes werkzaam voor de Franse golfbaanconsultant TAS. Reyes was superintendent van de Parijse golfbaan Le Golf National, waar de Europese Ryder Cup van 2018 werd gehouden. Naar aanleiding van deze prestatie vroeg Lavinia Biagiotti of het bedrijf van Alejandro Reyes ook de voorbereidingen van de Ryder Cup op Marco Simone voor zijn rekening wilde nemen. Zo geschiedde. Lara werd superintendent en Reyes adviseert op afstand. Omdat de familie Biagiotti naast een kasteeltje, waarin zijzelf wonen, klaarblijkelijk ook de helft van het nabijgelegen buurtschap bezit, woont het echtpaar Reyes-Arias in een van deze huizen. De klus die beiden te klaren hebben, is op zijn minst uitdagend te noemen. Marco Simone had tot voor kort noch de opzet, noch het team om in de eredivisie van de golfwereld mee te spelen. En voor de Ryder Cup moet alles in absolute topconditie zijn. Bepaalde gebieden rondom de greens zagen er soms ronduit slordig uit, maar dit zou in de praktijk geen probleem zijn. Grote gedeeltes van de baan worden tijdens de Ryder Cup overdekt door tribunes, die groot genoeg zijn om duizenden bezoekers te herbergen.

's Avonds een kerel, 's ochtends een kerel

Witstruis

De greens van Marco Simone zijn ingezaaid met witstruis, om precies te zijn Pure Distinction. Daarbij zijn vooral soorten gebruikt die het onder de Romeinse condities goed presteren. Een bijzonder aspect daarbij is dat dit specifieke witstruis is geselecteerd op basis van de donkergroene kleur, die ideaal zou zijn voor tv.

De fairways zijn een combinatie van *Paspalum* en Engels raagras. Ook hier is Amerikaanse genetica gebruikt, om precies te zijn Mistral, Fastball RGL en Grand Slam GLD. Deze Engelsraagrassen worden door ICL geleverd. In Nederland speelt ICL niet echt een rol van betekenis in de graszaadmarkt, maar in Italië ligt dat anders. Door de populariteit van

Amerikaanse genetica verkoopt ICL hier veel graszaad.

Paspalum is een bekende *warm-season* grassoort met een mooie fijne vertakking. Het vestigt zich weliswaar slecht, maar áls het zich eenmaal gevestigd heeft, is het zeer agressief. Lara Arias klaagt over een rand van *Paspalum* die op sommige plaatsen direct tegen de greens aan ligt, volgens haar een designfoutje. Het gras is zo agressief, dat het alleen met veel moeite uit de green weggehouden kan worden. Ook een designfoutje is volgens de aanwezige greenkeepers de toplaag van de fairways. Deze is opgebouwd met de bestaande kleiachtige grond. Als gevolg daarvan wordt er jaarlijks een zandpakket van 2,5 centimeter over de fairways

heen gedresst. Het was verstandiger en goedkoper geweest om de fairways meteen met een goede toplaag uit te rusten.

Stadio Olimpico

Wie naar Rome gaat, gaat natuurlijk niet alleen voor gras en golf, maar wil ook genieten van de stad, een paar potten bier drinken en zich tegoed doen aan het Italiaanse eten. Ook dat had ICL top geregeld. Hoewel het nog lang onrustig was in het Romeinse nachtleven, zat iedereen op dag

twee fris en fruitig aan het ontbijt. De bestemming nu: het Stadio Olimpico. Dit stadion werd tussen 1928 en 1937 gebouwd onder de naam Stadio dei Cipressi. Ter gelegenheid van respectievelijk de Olympische Spelen van 1960 en het Wereldkampioenschap voetbal van 1990 onderging het tal van ingrijpende veranderingen en kreeg het zijn huidige naam. Het stadion heeft een capaciteit van meer dan 70.000 zitplaatsen en heeft een heel ruime opzet. Dat komt vooral doordat rondom het veld ook nog een atletiekbahn is gesitueerd. Het stadion is eigendom van het Italiaanse Olympisch comité, dat het voor wedstrijden verhuurt aan AS Roma en SS Lazio. Daarnaast worden er incidenteel rugbywedstrijden gehouden.

De Nederlandse delegatie werd op het veld ontvangen door een brede delegatie van het Italiaanse Olympisch Comité. Het is klaarblijkelijk nogal bijzonder dat je als buitenstaander zomaar wordt rondgeleid.

Wat geldt voor de golfbaan met betrekking tot de verschillende grassen in zomer en winter, geldt ook voor dit voetbalveld. Het enige verschil is dat het stadion in de zomer een mat heeft van bermudagrass en de golfbaan van *Paspalum*. De aanwezige agronomen van

het Olympisch comité legden uitgebreid uit dat de moeilijkste periode van het jaar rond oktober ligt. De temperaturen dalen dan en het bermudagrass gaat in winterrust. De fieldmanagers maken daar gebruik van door het veld intensief door te zaaien met exact hetzelfde Engelsraaigrassmengsel dat ook op Marco Simone is gebruikt. Jaarlijks wordt het veld met ongeveer 1800 kilo graszaad doorgezaaid. Onder Nederlandse condities zou een veld van alleen Engels raaigrass misschien niet stabiel genoeg zijn. Dat is in Rome echter geen probleem, omdat de wortels van het bermudagrass in de winter in de toplaag blijven zitten.

Het hoofdveld wordt jaarlijks met 1800 kilo Engels raaigrass doorgezaaid

De aanwezige agronomen van het Olympisch comité legden uitgebreid uit dat de moeilijkste periode van het jaar rond oktober ligt

De tweede bestemming van de dag was een graszodenkwekerij, een uur rijden vanaf Rome. Het was zeker interessant om te horen voor welke uitdagingen Italiaanse greenkeepers en fieldmanagers gesteld worden, maar het hoogtepunt van dit bezoek was toch de grandioos verzorgde lunch door Cesare Fontanelli, salesmanager turf & landscape van de Italiaanse ICL-vestiging.

